

УДК 316.77:351+331.105.44
DOI <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2020.5/06>

Кіслов Д.В.

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Дабіжа В.В.

Міжрегіональна академія управління персоналом

КОМУНІКАТИВНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ МЕХАНІЗМІВ ПРОФСПІЛКОВОГО КОНТРОЛЮ ІЗ ЗАСОБАМИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

У статті розглядаються принципи та процедури комунікативної взаємодії профспілкового громадського контролю з органами публічного адміністрування в умовах соціально-економічних криз, гібридних воєн та інших викликів і загроз.

Проведено аналіз підвалин теоретичних надбань епохи Просвітництва та філософії розвитку, контролю громадського сектору, зокрема профспілкового, через наукові обґрунтування Дж. Локка, Т. Гоббса, Д. Дідро, Ж.-Ж. Руссо та Г.В.Ф. Гегеля. З огляду на аксіому, що зловживання владою, з одного боку, обмежене ієрархією та відповідальністю державної системи, має завжди зловживання, з іншого – правами громади та порушенням дизайну моделі контролю «зверху» контролем «знизу», що маємо на сьогодні як публіцистичний фразеологізм: «контролю знизу немає, контроль зверху втрачений», як відображення «кривого дзеркала» «ідеальної бюрократії» М. Вебера.

У статті авторами пропонуються засоби нейтралізації впливу цих негативних явищ для нормалізації процесу ділової та результативної праці контролюючих органів. Метою цієї публікації є розгляд комунікативної взаємодії механізмів державного управління і профспілкових організацій, яка забезпечує у визначених умовах реалізацію завдань профспілкового контролю за рішеннями органів державної влади. Наукова новизна статті полягає в тому, що комунікативна взаємодія механізмів державного управління та профспілкового контролю аналізується у комплексі та на основі методології системного підходу і заходів адаптації до кризових умов за допомогою оптимального синтезу комунікаційних і мотиваційно-стимулюючих засобів щодо професійної компетентності всіх фахівців, які беруть участь у виконанні функцій контролю. Такі процеси вдосконалюються організаційними засадами постійного підвищення кваліфікаційного рівня державних і профспілкових діячів. Показані шляхи оптимальної взаємодії нормативно-правового, інформаційно-комунікаційного та психо-мотиваційного механізмів публічного управління.

Ключові слова: профспілковий контроль, публічне адміністрування, комунікативна взаємодія, соціально-економічні кризи, механізми управління і контролю.

Постановка проблеми. Науковий дискурс останнього часу, що присвячений проблемам використання механізмів профспілкового контролю в органах державного управління в різних галузях економіки задля підвищення продуктивності праці та прогресивного розвитку країни, не досить приділяє увагу питанням комунікативної взаємодії в цих сферах діяльності, особливо вузькосекторального спрямування. Окрім деяких специфічних характеристик кожного сектору економіки, в умовах функціонування яких потрібен особливий інструментарій регулювання і контролю, є загальні дієві й доступні, опрацьовані в реальних умовах виробничої практики комунікаційні механізми як публічного управління, так і

профспілкової діяльності, що мають універсальні характеристики для центрального, регіонального і галузевого рівнів. Це стосується цілої низки засобів, що безпосередньо впливають на процеси продуктивності праці та інтенсифікації виробництва, на розвиток держави загалом. Серед них – такі як психо-мотиваційний, нормативно-правовий та інформаційно-комунікаційний механізми, що різною мірою використовуються органами публічного адміністрування, а також організаціями і функціонерами профспілкового руху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика інформаційно-комунікаційного складника управлінських структур досліджена в працях таких учених, як Ж. Бодріяр, М. Кас-

тельс, Г. Почепцов, А. Фахрутдинова, Ю. Хабермас, Ф. Шарков, і в публікаціях багатьох інших авторів. Теорія і практика професійного психологічного відбору та соціально-психологічного забезпечення діяльності фахівців у різних сферах людської діяльності висвітлені в роботах таких авторів, як: М. Адаменко, В. Бодров, Ю. Власенко, Ю. Горго, М. Корольчук, М. Макаренко, Ю. Трофімов, В. Шадриков та інших. Вимоги до професійної компетенції державних службовців щодо комунікаційної діяльності визначені у працях Т. Федорів.

Різні напрями здійснення громадського контролю досліджували: Б. Андрусишин, В. Бабкін, Я. Буздуган, А. Комзюк, А. Крупник, В. Логачова, Т. Наливайко, В. Погорілко, Л. Рогатіна, Ю. Шемшученко. Питання суб'єктності, у тому числі профспілок як контролюючих органів, розглянуті С. Косіновим [1]. У роботах В. Соломінчук та М. Іжі розглянуті безпосередньо правові основи профспілкового контролю як елемента демократичної держави [2; 3]. Теоретико-правові чинники комунікативної взаємодії державних і громадських структур проаналізовані Є. Романенком [4].

Проблемам ефективності управлінської діяльності загалом присвячені праці таких видатних зарубіжних учених, як: Ч. Барнард, Г. Гант, П. Друкер, А. Етціоні, Е. Мейо, Д. Сінк, Ф. Тейлор, та інших авторів. Сучасні наукові методи управління з урахуванням участі громадських організацій розглянули Р. Блейк і Д. Мутон [5]. У Західній Європі принципи, методи й механізми державного управління в ХХ ст. і дотепер завжди пов'язані з ім'ям М. Вебера [6].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проблеми, пов'язані з процесами взаємодії громадських організацій і органів публічного адміністрування в сфері виконання контрольних функцій, є складними та багатоаспектними. Роль і значення багатьох їх складників швидко змінюються у часі та просторі, особливо за умов входження в небезпечні флуктуації соціально-економічної кризи або в підступні хвилі гібридної війни. Ця гостра проблема потребує особливої уваги й додаткових наукових досліджень щодо пошуку ефективних засобів комунікаційного впливу на координацію і взаємодію суб'єктів процесів контролю та нейтралізації негативних впливів від таких загрозливих явищ, як кризові ситуації та воєнні конфлікти.

Мета статті – показ основних комунікаційних засобів взаємодії, що об'єднують механізми державного управління і профспілкових організацій, які здатні у визначених складних умовах реалізо-

увати функції контролю за рішеннями державної влади у разі конструктивної співпраці конкретних підрозділів органів публічної адміністрації з профспілковими функціонерами.

Методи дослідження. В основі методології дослідження цієї проблематики прийнятий системний підхід і системний аналіз у порівняльному вимірі теорії та практики комунікаційних процесів у взаєминах профспілкового контролю і публічного адміністрування в різних галузях економіки.

Наукова новизна публікації полягає в тому, що комунікативна взаємодія засобів і механізмів державного управління та профспілкового громадського контролю аналізується у комплексі та на основі методології системного підходу і заходів адаптації до кризових ситуацій та інших негативних явищ шляхом оптимального синтезу ефективних засобів комунікативної і мотиваційно-стимулюючої дії з постійним моніторингом зворотних зв'язків у структурах профспілок й органів публічного адміністрування, які вдосконалюються відповідною компетентністю та організаційними засадами підвищення кваліфікаційного рівня державних службовців і профспілкових діячів, що зайняті в контрольних процедурах і процесах. При цьому комунікаційне забезпечення відповідних органів влади і профспілкового контролю має постійно вдосконалюватись.

Виклад основного матеріалу. Механізми і засоби управління, які забезпечують нормальне й надійне функціонування державної системи у продуктивному вимірі, їх зв'язок з профспілковими й громадськими організаціями, що здійснюють контрольні функції, натепер перебуває у процесі оновлення, особливо в аспекті виконання та використання теоретичних розробок і пропозицій щодо поліпшення практики взаємин. Останні, як правило, керуються гаслами політичної кон'юнктури, виходять з позицій соціально-політичного стану відповідних національних ринків і особливостей галузей економіки. Це шкодить впливовим можливостям відповідних управлінських і контрольних механізмів безпосередньо й ефективно виконувати свою роль задля позитивного розвитку суспільства. Модернізація структур органів публічного адміністрування України в умовах загального реформування багатьох секторів економіки включає цільове використання інструментарію впливу, насамперед засобів управління функціонуванням органів влади у конструктивному вимірі. Натепер такий стан у сфері діяльності контролюючих органів зумовлений багатьма факторами, зокрема: фінансовим,

ресурсним, кадровим (інтелектуальним) забезпеченням та недосконалістю ринкових відносин.

Механізми публічного управління дуже неоднорідно використовуються в різних галузях економіки країни загалом, у регіонах і місцевостях, а також часто-густо не збалансовані з дієвістю механізмів контролю громадського сектору, зокрема профспілкового. Хоча наукове обґрунтування й апробація цих проблем давно вже перебуває на достатньому рівні. З'ясування теоретичних проблем контролю за виконавчими органами управління почалося ще з трактатів мислителів: Дж. Локка, Т. Гоббса, Д. Дідро, Ж.-Ж. Руссо та інших діячів епохи Просвітництва. Підбиваючи ризик під теоретичним надбанням цієї епохи та своєї довготривалої праці над проблемами філософії розвитку, Г.В.Ф. Гегель у роботі «Філософія права», яка вийшла друком у 1820 році, вказував, що в «розумній» державі (на відміну від «дурної» держави) розум «повинен бути пануючим» у разі встановлення взаємодії між правами; свободами та інтересами державних органів, індивідів, їх об'єднань; між суспільством загалом. При цьому значний ряд загальних проблем, що не здатні вирішувати представники громадянського суспільства, вирішують державні службовці, які повинні підлягати публічному контролю [7, с. 341, 386]. Г.В.Ф. Гегель також підкреслював, що зловживання владою, з одного боку, обмежене ієрархією та відповідальністю державної системи, а з іншого – правами громади, доповненням контролю «зверху» контролем «знизу» [7, с. 335].

У методичній площині ці тези Г.В.Ф. Гегеля поширив на класичну модель державного управління, що отримала назву «ідеальна бюрократія», через сторіччя (на початку ХХ ст.) М. Вебер у незакінченій праці «Господарство і суспільство» [8]. Але й сторіччя потому у практиці сьогодення триває дискурс навколо як правових, так і соціальних, моральних, інформаційно-комунікаційних, організаційних і техніко-технологічних принципів і процедур здійснення контрольних функцій, що проводять громадські профспілкові організації. При цьому значну роль комунікаційного складника майже сторіччя тому визначав П. Сорокін у праці «Соціологія революції», виданої ще в 1925 році [9].

Відповідна законотворча та інформаційна база як інструментарій механізмів державного управління вже створена в Україні. Вона відіграє своєрідну демпферну роль між діяльністю органів публічної адміністрації всіх рівнів, профспілками та діями окремих дискурсивних кіл грома-

дянського суспільства, які критично спрямовані стосовно деяких аспектів соціально-економічних наслідків політики держави.

Обсяг прав профспілок як суб'єктів, що здійснюють контрольні функції, охоплює широке коло проблем життєдіяльності, а саме проведення контролю за додержанням прав у сфері праці та зайнятості; за виконанням колективних договорів, угод не тільки з боку роботодавців, але й органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування. Профспілки виступають однією зі сторін так званого соціального діалогу. Крім того, профспілки та їх об'єднання беруть участь у розробленні державної політики зайнятості населення, державних і територіальних програм зайнятості, проводять спільні консультації з цих проблем з роботодавцями, їх організаціями, а також з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, пропонують заходи щодо соціального захисту членів профспілок, які вивільнюються в результаті реорганізації або ліквідації підприємств [1, с. 15].

У 1999 р. в Україні були закріплені загальні правові, соціальні та інформаційні умови для творчої та організаційної діяльності профспілок на шляху впровадження їх інтересів, у тому числі засобами виконання контрольних функцій. Юридичною основою здійснення професійними спілками громадського контролю стали положення Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», згідно з якими профспілки, їх об'єднання організовують і здійснюють громадський контроль за реалізацією прав громадян у сфері охорони здоров'я, медико-соціальної допомоги згідно з виконанням законодавства про працю та її охорону [10]. Важливу роль у регулюванні діяльності профспілок на території держави відіграють нормативно-правові акти, такі як: «Про колективні договори і угоди», «Про охорону праці», «Про зайнятість населення», «Про оплату праці», у яких також закріплено право професійних спілок на здійснення громадського контролю за дотриманням трудових прав [2, с. 125]. Також були встановлені принципи державного регулювання в сфері дотримання інших гарантій громадян на захист, наприклад, творчої, інвестиційно-інноваційної, винахідницької діяльності тощо. Надалі було прийнято низку законів, що поширювали і поглиблювали правове забезпечення активності профспілкової діяльності.

Профспілки у ст. 78 Закону України «Про вищу освіту» визначені суб'єктами громадського контролю у сфері вищої освіти і науки. Їм надане право

отримувати у встановленому законодавством порядку доступ до інформації на всіх етапах прийняття рішень у цій галузі, вносити пропозиції та зауваження до них, погоджувати прийняття визначених законом рішень. Окрім того, цим Законом передбачено, що керівники виборних органів первинних профспілкових організацій працівників і первинних профспілкових організацій студентів та аспірантів вищих навчальних закладів входять до складу вчених рад цих організацій [11].

Повноваження щодо здійснення прав контролю надано всім об'єднанням громадян Законом України «Про громадські об'єднання». Згідно зі ст. 21 цього Закону вони можуть: звертатися до органів державної влади і місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб із заявами та скаргами; одержувати публічну інформацію, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень; проводити мирні зібрання та здійснювати інші права, які не заборонені законом [12].

Слід зазначити, що нормативно-правовий механізм публічного управління дає змогу професійним спілкам здійснювати контроль за виконанням державою і роботодавцями різних форм власності обов'язків, що були ними взяті на себе у соціально-трудої сфері. Таким чином, професійні спілки мають повноваження не лише контролю за дотриманням трудового законодавства, а й можуть ефективно користуватись правами у більш широкому діапазоні інтересів. Це стимулює більш активну комунікативну діяльність профспілок щодо координації й організації різних напрямів інформаційно-контролюючої роботи з органами публічної адміністрації.

Законодавча база України, на яку спираються всі засоби управління, станом на тепер хоча й потребує вдосконалення та доповнення, але є досить розвинутою, щоб повноцінно забезпечувати основи контрольної діяльності як у всіх сферах господарства, так і в органах влади. У подальшій розбудові правового забезпечення діяльності контролюючих органів доцільно враховувати можливості інструментарію засобів зворотного впливу, зворотних зв'язків і маркетингових комунікацій. Наприклад, ведеться дискусія про необхідність законодавства про лобіювання і піар [13, с. 232, 233]. Така цілеспрямована робота повинна відповідати вимогам «стратегічно важливого елемента життєзабезпечення» суспільства та «ефективної реалізації державної політики» [4, с. 198]. Це дасть змогу подолати вади неефективності наявної системи управління, на яку дорікали деякі вітчизняні фахівці, які й пропону-

вали у зв'язку з цим звернути увагу на концепцію Нового публічного менеджменту, попри всі критичні зауваження до неї у частині ролі та місця громадських організацій в управлінських процесах сучасності [14, с. 39].

Вплив політичної кон'юнктури, що інколи шкодить управлінським структурам безпосередньо виконувати свою роль, може бути компенсований успішним виконанням контрольних функцій громадськими профспілковими організаціями. Це дасть змогу також механізмам публічного управління подолати вади неоднорідності їх використання в різних галузях економіки країни, а також збалансувати процеси адміністрування з дієвістю контрольних механізмів громадського сектору, зокрема профспілкового.

Ринкові трансформації економіки України зумовлюють необхідність формування складної багаторівневої й багатоструктурної господарської системи, здатної підлаштовуватися під перманентні зміни глобалізаційної кон'юнктури та ефективно інтегруватися з нею. Вона об'єктивно й постійно видозмінюється та впливає як на кожну з галузей народного господарства, так і на всю соціально-економічну систему країни взагалі. Тому для України необхідно послідовно вирішувати завдання комплексного, взаємопов'язаного і взаємозумовленого системного підходу до налагодження дієвості сучасного державного управління і його розвитку. Формування і впровадження інноваційних форм та удосконалених механізмів публічного управління та профспілкового контролю повинно забезпечити розвиток економіки країни, фінансування виробничої і соціальної інфраструктури, покращення господарської діяльності, впорядкування відносин між громадськими й урядовими органами.

Інформаційно-комунікаційний складник механізмів державного управління теж має бути спрямований на внутрішній баланс інтересів влади та суспільства через поєднання із засадами психомотиваційного стимулювання. На етапі становлення і затвердження в практиці управління інноваційного розмаїття різновидів інформаційно-комунікаційних технологій вищезгадані інтереси контролю за діяльністю органів влади з боку профспілок трансформуються через професійний та культурологічний рівень усіх відповідних адміністративних і громадських структур. Особливо це стосується діяльності в умовах кризових ситуацій.

Дослідження загальних і специфічних рис комунікацій в умовах жорстких політичних і соціальних криз дає змогу знайти шляхи подальших заходів підготовки та нейтралізації аналогічних

явищ у сучасному цивілізаційному розвитку нації. Під час зародження та стрімкого розвитку непередбачених політичних і соціальних криз виникають не тільки бурхливі зміни всіх соціально-політичних процесів і насамперед їх інформаційно-комунікаційного складника, але й деформація інформаційного простору та комунікаційних каналів, особливо в контексті спілкування громадських і державних структур з питань контролю реалізації вже ухвалених рішень.

Конфігурації та тенденції змін різних типів комунікацій, які перебувають під впливом активних політичних сил, соціальних груп, населення загалом і засобів масової інформації, що діють під егідою зовнішніх і внутрішніх гравців, можуть вступати в жорстке протиборство або фактично у стан максимального загострення інформаційно-психологічного протиборства. Боротьба за увагу громадських аудиторій, у тому числі профспілкових організацій, з метою максимального впливу на свідомість людей, які їх становлять, стає умовою подолання кризи в інтересах тих, хто буде здатний отримати перемогу в гібридних операціях цієї конфліктної ситуації. В умовах кризових явищ, що охоплюють соціальні та політичні сфери діяльності різних організацій і публічної адміністрації, завжди присутні загальні закономірності, які у сукупності основних ознак характеризують конкретну кризу такої держави, у тому числі сучасної України.

Світовий науково-історичний досвід державного управління має яскраві приклади як успішних позитивних, так і невдалих або негативних соціально-економічних рішень в умовах аналогічних кризових ситуацій. Приклади ефективних рішень, практичний і теоретичний досвід у знаходженні та реалізації способів виходу з економічних і соціально-політичних кризових ситуацій відомі з історії економіки багатьох країн. Досвід вдалих і успішних заходів організаційного, економічного, фінансового та господарського характеру, що здійснювали свого часу К. Аденауер, Л. Бальцеревич, С. Вітте, Ден Сяопін, Л. Ерхард, А. Зверев, Лі Куан Ю, Наполеон Бонапарт, Г. Сокольников (Г. Бриліант), П. Століпін та деякі інші відомі політичні діячі минулого, добре відомий, але не завжди вчасно переосмислюється та застосовується в умовах сьогодення новими псевдореформаторами [15, с. 22].

Незважаючи на теоретичну складність моделювання й прогнозування кризових явищ, їх принципова системність і неминучість не викликає заперечень, є фактором безумовним. Науко-

вий дискурс розгортається навколо методологічних та онтологічних питань природи, характеру, ролі та значення кризових явищ, їх зв'язку з можливим революційним або еволюційним посткризовим характером подій.

У транзитології, яка безпосередньо досліджує трансформаційні процеси і кризові ситуації, значне місце посідають теоретико-методологічні розробки природи складних нестабільних процесів (економічних, соціальних, політичних тощо). В наш час є значна кількість трактувань кризових явищ, які притаманні будь-яким трансформаційним системам. Останніми роками для визначення категорій «криза», «трансформація соціально-економічних систем» та споріднених з ними опубліковано багато досліджень, впроваджено спеціалізовані навчальні дисципліни тощо [16, с. 7]. Ці теоретичні нароби стануть у нагоді для вироблення дієвих заходів щодо поліпшення умов проведення профспілкового контролю навіть під час загальних кризових явищ.

Спостерігаючи будь-які наявні національні кризові явища доцільно звернутись до класичного надбання. П. Сорокін, даючи характеристику історичним ситуаціям між кризовими та передреволюційними подіями, писав: «Передреволюційні епохи просто вражають дослідника бездарністю влади та виродженням привілейовано-командних верств, які нездатні успішно виконувати функції влади, протиставляти сили силу, роз'єднувати та ослаблювати опозицію, зменшувати утиск, каналізувати його у формах, відмінних від революції» [9, с. 454].

Кризові явища системи комунікацій є відображенням загальної системної кризи світової цивілізації, що розпочалася з кризових проявів у банківській, фінансовій та економічній сферах, останнім часом поширились і на соціальну сферу, безпосередньо на характер взаємодії громадянського суспільства з органами державної влади. Криза – стан системи, коли наявні методи управління нею стають недієвими безпосередньо, неефективними і практично гальмують розвиток, коли виникає загроза деградації, виродження взаємин і самої конкретної соціально-економічної системи. Але це також умова й імператив вироблення, прийняття та впровадження нових альтернативних рішень у системах управління, які дають змогу вибирати нові ціннісні орієнтири позитивного та прогресивного розвитку суспільства. Загальносвітова системна криза характеризувалась П. Сорокіним на основі історії всіх відомих на його час світових криз тринадцятьма

основними пророцькими ознаками, які майже всі здійснилися до сьогодні. Після чого, за його передбаченням, настає період, коли «на зміну розпаду прийдуть універсалізація та абсолютизація цінностей» і «катарсис», тобто очищення [17, с. 270]. Але технологія цього процесу ще не осмислена людством і потребує нових теоретичних і практичних зусиль щодо засвоєння його сутності, можливостей та наслідків.

Кризи управлінських комунікацій є проміжними між ними і наступними соціально-економічними та політичними кризами взагалі та мають такі характерні риси, як:

- полярність принципових позицій влади, опозиції та інших протестних структур щодо внутрішніх і зовнішніх проблем розвитку;
- протилежність загальних ціннісних орієнтирів у самих системах управління;
- невиразність, нечіткість, обмеженість або застарілість, архаїчність механізмів управління за строкатості нормативно-правової бази, що веде до гострих протиріч і законодавчої вакханалії.

У сучасних умовах поширюється критика організаційного детермінізму в публічному управлінні, яка почалася ще з середини 80-х років минулого сторіччя. Її апологети висувають на перший план вивчення комунікацій, зв'язків між менеджерами державних, приватних та громадських організацій тому, що саме в цій сфері приймаються реальні рішення і здійснюється їх реалізація. Безумовний пріоритет у такому разі надається громадському (недержавному) сектору. Наприклад, якісь контрольні функції здатні виконувати недержавні органи, і тоді не повинно бути адміністративного опору, тиску й втручання в ці процеси.

У системі «людина – суспільство – держава» комунікації, які її охоплюють, будуть раціонально й збалансовано забезпечувати всі рівні взаємодії та взаємозв'язку елементів, що її становлять. Це стосується всіх видів комунікацій як державних, так і громадських, які мають на меті підтримку і вдосконалення соціальних інституцій, а також впливають на встановлення довіри до влади.

Актуальною залишається своєчасна і постійна робота з питань підвищення кваліфікації та компетентності всіх, хто бере участь у сучасних заходах щодо контролю органів публічного адміністрування. Компетентність державного службовця, за Т. Федорів, – це «інтегральна характеристика його особистості», яка полягає у здатності розв'язувати типові завдання, які виникають у реальних ситуаціях, включно зі способом бачення державним службовцем ситуації, володінні сукупністю знань

та вмінь, спрямованих на конструктивний обмін інформацією, судженнями, ідеями, цінностями [18, с. 354]. Необхідне набуття, зокрема, профспілковими функціонерами та представниками громадських організацій навичок володіння: установлені у певному соціокультурному середовищі тактиками сприйняття діяльності контролюючих органів; представницькими комунікативними прийомами; умінням гнучкого реагування на зміну ситуації. Рівень професійної адаптації та компетенції державних службовців залежить також від культурологічного виміру їх внутрішньої комунікації. Задля поліпшення цієї діяльності доцільна підготовка та видання збірників актуальних нормативних, інструктивних і методичних документів з наведених вище питань.

Вимоги до компетентності спеціалістів у органах влади ще більш ускладнюються під час довготривалих кризових ситуацій, що потребує врахування як практичного сучасного досвіду, так і професійної орієнтації серед наявних теоретичних наробок для оптимального й швидкого прийняття рішень, спрямованих на подолання негативних наслідків від викликів і загроз цих кризових явищ. Навички, отримані в ході спеціального навчання, можуть бути у нагоді державним службовцям якраз у разі виникнення конфліктних ситуацій та інших непорозумінь.

Натепер оцінювальні, стимулюючі та психомотиваційні засоби управління щодо підвищення і підтвердження компетенції й кваліфікації чиновників і функціонерів якраз і є «слабким місцем» сучасної кадрової політики як в адміністративних, так і в профспілкових структурах країни. Тому доцільно було б розробити окремий нормативно-правовий акт, що деталізує процедури, форми та обсяги профспілкового контролю. Реальна практика свідчить, що, на жаль, нині спостерігається тенденція до звуження прав профспілок у здійсненні громадського контролю, виникають гострі конфлікти між Федерацією профспілок і Комітетом ВРУ із соціальних питань. Наприклад, точаться дискусії навколо положень генеральної угоди, яка стосується прав та інтересів мільйонів громадян і є основою для укладення галузевих та регіональних угод, колективних договорів. Тому механізм управління, що детально охоплює всі процедури здійснення контролю, згідно із законодавством України, має бути теж додатково й докладно прописаний у Законі України «Про колективні договори і угоди», як це пропонується вітчизняними фахівцями [2, с. 126].

Тільки інтеграційне, комплексне об'єднання психологічних, соціокультурних, комунікативних

та управлінських методів на шляху вдосконалення рівня спеціальної підготовки державних службовців і співробітників профспілок дасть змогу їм вчасно, адекватно й ефективно реагувати на всі виклики сучасності та досягати успішних результатів у взаємній діяльності. Потрібна комплексна систематична праця, щоб забезпечити досягнення комунікативного балансу між державою і громадянським суспільством [4, с. 199]. У тому числі це стосується процесів, які відбуваються під час здійснення як державного нагляду, так і профспілкового контролю. Деякі французькі фахівці з когнітивної та мотиваційної психології вважають, що ця проблематика повинна розглядатися в межах таких напрямів, як експериментальна когнітивна психологія техніко-технологічної діяльності [19]. Відповідний нормативно-правовий, інформаційно-комунікаційний та психо-мотиваційний інструментарій механізмів державного і профспілкового управління в комплексно-когнітивному використанні має забезпечити реалізацію завдань, що визначені умовами контролю.

Висновки. Налагоджена система комунікативної взаємодії суб'єктів і об'єктів громадських і адміністративних органів дасть змогу здійснювати профспілками контроль за дотриманням трудових і соціально-економічних прав громадян у діловому й продуктивному режимі. Це буде сприяти зростанню довіри населення до держави та органів державної влади, зменшувати рівень соціальної напруги у суспільстві, підвищувати рівень соціально-правової активності громадян.

Основну увагу у разі використання вищезазначених рекомендацій з урахуванням теорії змін під час розробки новітніх методологій контролю структур публічного управління в умовах будь-яких кризових явищ і негативних загроз треба звернути на засоби і методи гальмування та прискорення процесів розвитку, на заміну та оновлення різних елементів технологій і управління ними. Це дасть змогу з'ясувати результативність впливу механізмів управління на соціокультурну систему суспільства та його наслідки, які можуть перетворюватися в бік деструктивних і регресивних напрямів і навіть призводити

до суцільної деградації соціуму. Відчуття, аналіз і своєчасна профілактика негативного розвитку мають спиратися на визначення критеріїв, які свідчать про рівень і глибину впливу криз на динаміку розвитку соціуму.

Відповідні органи державної влади, управлінські структури різного рівня й підпорядкування повинні вчасно реагувати на зміни (коливання, флуктуації) через механізми зворотного зв'язку та осцилятори (порівняльні системи коливань), що задають, корегують і відновлюють нормальний рух соціальних і політичних трансформацій у стратегічно встановленому напрямі. Такими осциляторами можуть бути науково-методологічні розробки на основі прогностичного моделювання характеру і спрямованості дій на зміни внутрішнього і зовнішнього векторів розвитку, які зберігають і посилюють визначену стратегічну цілеспрямованість руху держави. Нейтралізацію наслідків соціально-політичної кризи в країні, особливо привнесеної ззовні, треба починати з чітких і швидких змін в органах управління центрального державного, а згодом і регіональних апаратів, спираючись при цьому на рішучу підтримку таких дій консолідованою частиною справді патріотичних сил національного соціуму. Контрольна діяльність і особливо врахування результатів здійснених перевірок, вчасне й безкомпромісне їх усунення будуть, безумовно, сприяти цим завданням. Це можливо здійснити за умов розуміння масами конкретних цілей економічного розвитку, соціальних відносин та цивілізаційних орієнтирів.

На сучасному етапі української дійсності було б доцільно розробити детальні рекомендації щодо здійснення професійними спілками контролю за дотриманням державою та роботодавцями законодавства України й інших нормативно-правових актів, що містять положення і норми соціального і трудового права, умови колективних угод та договорів. Профспілковий контроль повинен стати справді незалежним від влади і впливу політичних сил активним інструментарієм підвищення рівня і якості життя населення країни.

Список літератури:

1. Косінов С.А. Суб'єкти громадського контролю. *Проблеми законності*. Харків, 2015. Вип. 129. С. 10–19.
2. Соломінчук В.В. Профспілковий громадський контроль як невід'ємний елемент демократичної, правової держави. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Економіка і право*. Київ, 2014. Вип. 26. С. 123–129.
3. Іжа М., Радченко О. Громадський контроль у системі публічного управління як ефективний інструмент експертизи державно-управлінських рішень. *Публічне управління: теорія та практика*. 2012. № 4 (12). С. 74–79.

4. Романенко Є. Комунікативна взаємодія органів державної влади та громадськості: сутність та особливості налагодження. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 2 (21). С. 190–201.
5. Блэйк Р.Р., Мутон Д.С. Научные методы управления. Киев : Высшая школа, 2013. 274 с.
6. Вебер М. Избранное. Образ общества. Москва : Юрист, 1994. 702 с.
7. Гегель Г.В.Ф. Философия права. Москва : Мысль, 1990. 524 с.
8. Вебер М. Государство і суспільство. Нариси із соціології розуміння. Київ : Вид. дім «Всесвіт», 2012. 1112 с.
9. Сорокин П.А. Социология революции. Москва : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2010. 552 с.
10. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : Закон України від 15.09.1999 р. № 1045-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 45. Ст. 397.
11. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004.
12. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1. Ст. 1.
13. Кіслов Д.В. Система державних маркетингових комунікацій: теорія і практика : монографія. Київ : МП Леся, 2015. 408 с.
14. Kislov D. The role of public administration mechanisms in the progressive development of the country. *Science and Global Studies: Abstracts of scientific papers of International Scientific Conference (Bratislava, 30 December 2019)*. Bratislava, 2019. P. 37–40.
15. Кіслов Д.В. Боротьба за новий світовий порядок та гібридні кризи. *Проблеми міжнародних відносин. Політичні науки*. Київ, 2019. Вип. 15. С. 15–37.
16. Жилияев І.Б. Кризові явища в трансформаційних соціально-економічних системах. Київ : Парламентське видавництво, 2007. 374 с.
17. Сорокин П.А. Кризис ... катарсис ... харизма ... воскрешение. *Вестник Российской академии наук*. 1999. Т. 69, № 3. С. 268–272.
18. Федорів Т.В. Теоретичні та методологічні засади управління репутацією органів державної влади : монографія. Київ : Альтерпрес, 2013. 467 с.
19. Rey A. Psychologie cognitive expérimentale. Paris : PUF, 2012. 256 p.

Kislov D.V., Dabizha V.V. COMMUNICATIVE BASES OF INTERACTION OF MECHANISMS OF TRADE UNION CONTROL WITH MEANS OF PUBLIC ADMINISTRATION

The article presents the principles and procedures of the communicative interaction of Trade Union public control with public administration bodies in the context of socio-economic crises, hybrid wars and other challenges and threats.

The analysis of the theoretical achievements foundations of the Enlightenment and philosophy of development is conducted, the public sector control, in particular the Trade Union through the scientific justification of J. Locke, T. Hobbes, D. Diderot, J.-J. Rousseau and V.F. Hegel, taking into account the axiom where the abuse of power, on the one hand, limited by the hierarchy and responsibility of the state system, is always abused on the other – the rights of the community and the violation of the design of the control model “from above” control “from below”, which we have today as publicistic the phraseological unit “there is no control from below, control from above is lost”, as a reflection of the “distorting mirror” of the “ideal bureaucracy” M. Weber.

In the article, the authors propose means of neutralizing the influence of these negative phenomena to normalize the process of business and effective work of regulatory bodies. The purpose of this publication is to consider the communicative interaction of government mechanisms and Trade Union organizations, which ensures, in certain conditions, the implementation of the tasks of Trade Union control over the decisions of government bodies. The scientific novelty of the article lies in the fact that the communicative interaction of public administration mechanisms and Trade Union control is analyzed in a complex and based on the methodology of a systematic approach and measures of adaptation to crisis conditions through the optimal synthesis of communication and motivational-stimulating means according to the professional competence of all specialists involved in the implementation of control functions. Such processes are being improved by the organizational principles of continuous improvement of the qualifications of state and Trade Union officials. The ways of optimal interaction of normative-legal, information-communication and psycho-motivational mechanisms of public administration are shown.

Key words: Trade Union control, public administration, communicative interaction, socio-economic crises, management and control mechanisms.